

11.3.2026

Ympäristöneuvos Timo Turunen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

VNS 5/2025 vp – Valtioneuvoston selonteko aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännöstä

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt ympäristöministeriöltä kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta valtioneuvoston selonteosta VNS 5/2025 vp.

Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan kunnioittavasti seuraavaa.

1. Yleiset huomiot

Selonteon tavoitteena on arvioida vuoden 2021 lainsäädäntöuudistuksen toimivuutta ja vaikuttavuutta tulevan lainsäädäntöuudistuksen pohjaksi. Selonteossa käsitellään aluekehittämisen toimintamallia, viranomaisten rooleja, EU-ohjelmakauden valmistelua sekä rahoitusjärjestelmän toimivuutta.

Ympäristöministeriö (YM) pitää selontekoa tasapainoisena ja tietopohjaltaan riittävänä. Se tunnistaa keskeiset kehittämistarpeet – vaikuttavuuden vahvistamisen, hallinnollisen taakan vähentämisen, sekä EU-tason ja kansallisen politiikan yhteentoimivuuden parantamisen. YM pitää perusteltuna, että selonteko ei sisällä ennakolta poliittisia linjauksia tulevan lainsäädäntöuudistuksen sisällöstä, vaan toimii sen analyysipohjana.

2. Aluekehittämisen määritelmä ja tavoitteet

Ympäristöministeriö katsoo, että aluekehittämisen nykyinen määritelmä on toimiva. Se korostaa valtion, maakuntien liittojen, elinvoimakeskusten, kuntien ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä ja monitasoisuutta. Selonteossa tunnistetaan, että aluekehittämisen laissa määritetyt tavoitteet ovat edelleen relevantteja, mutta on kuitenkin tarve tarkastella tavoitteita vahvistuvien teemojen osalta lakia uudistettaessa. Vahvistuviksi teemoiksi on mainittu turvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja alueiden eriytyminen.

Selonteossa esitetyt havainnot tavoitteiden toteutumisesta ovat oikeansuuntaisia. Aluekehittämisen tavoitteiden mukaisesti aluekehittämisellä parannetaan muun muassa elinympäristöjen laatua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista.

YM korostaa seuraavia jatkokehittämistarpeita:

- Ympäristön kestävyys ja luonnon monimuotoisuuden merkitys tulee nostaa selkeämmin tavoitteisiin. Selonteko käsittelee ilmastonmuutosta ja vihreää siirtymää, mutta luonnon monimuotoisuuden rooli ja ennallistaminen jäävät vähemmälle huomiolle. Hyvä ympäristön tila ja luonnon monimuotoisuus ovat tärkeä osa alueiden elinvoimaa ja vetovoimaisuutta.

- Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja ympäristön kuormituksen muodostama kokonaisuus tulisi huomioida johdonmukaisesti aluekehittämisen pitkän aikavälin tavoitteistossa.
- Tavoitteiden tulisi tarjota hallituskausien yli ulottuva strateginen suunta, jota täydentää ennakkointiin perustuva pidemmän aikavälin tarkastelu.

3. Viranomaisten roolit ja vastuut

Selonteon kuvaus viranomaisten rooleista on ajantasainen ja huomioi vuoden 2026 alussa voimaan tulleen aluehallinnon uudistuksen.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä seuraavia näkökohtia:

- Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiva rooli aluekehittämisessä on perusteltu. Aluekehittäminen on poikkihallinnollista, eikä ohjauksen keskittäminen yhteen hallinnonalaan ole tarkoituksenmukaista.
- Elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen työnjaon tulee olla selkeä. YM korostaa, että maakuntien liittojen ympäristötehtäviä on tarkoituksenmukaista tarkastella luonnon monimuotoisuuden edistämisen näkökulmasta aluekehittämisen vahvistuvien teemojen mukaisesti.
- Ylimaakunnallisen yhteistyön välineitä ja rakenteita on tarpeen vahvistaa. Monet aluekehittämisen keskeiset kysymykset – kuten energia- ja liikenneratkaisut, työmarkkina-alueet ja huoltovarmuus – ylittävät maakuntarajat ja edellyttävät systemaattisempaa yhteistyötä.

4. Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

Selonteon havainnot ohjelmatyöstä ja yhteistyömenettelyistä ovat perusteltuja. Ympäristöministeriö korostaa erityisesti:

- Hallituskausittaisen aluekehittämispäätöksen rinnalle tarvitaan pidemmän aikavälin (esim. EU-ohjelmakautta vastaava) strateginen tarkastelu, jotta aluekehittämisen pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus vahvistuvat.
- Aluekehittämiskeskustelujen järjestämisessä tulisi hyödyntää monivuotista suunnitelmaa, joka parantaa vuorovaikutusta ja vähentää hallinnollista kuormitusta.
- EU-rahastojen ja kansallisen aluepolitiikan yhteensovittamista tulee edelleen vahvistaa, jotta vihreän siirtymän, ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteet ohjaavat ohjelmavalmistelua johdonmukaisesti.

Valtakunnalliset teemat ovat toimineet tehokkaasti vieden eteenpäin ministeriön strategisia tavoitteita.

5. Rahoituslaki

Selonteon havainnot rahoituslaista ovat perusteltuja. Ympäristöministeriö nostaa esiin seuraavat huomiot:

- JTF:n ennallistamishankkeiden syntymistä estäviin haasteisiin tulee edelleen miettiä ratkaisuja, sillä ennallistamiselle on merkittävä tarve jatkossakin.
- Ylialueellista yhteistyötä tukevat toimintamallit edesauttavat myös valtakunnallista toimintaa ja niiden kehittäminen tarkoituksenmukaisella tavalla on perusteltavaa.

5. Yhteenveto

Ympäristöministeriö pitää selontekoa tasapainoisena ja tulevaa lainsäädäntöuudistusta hyvin tukevana. YM korostaa seuraavia kokonaisuuksia, joiden jatkovalmistelu on tärkeää:

- luonnon monimuotoisuuden ja ekologisen kestävyys vahvistaminen aluekehittämisen tavoitteissa
- poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen ilman keskittämistä
- elinvoimakusten ja maakuntien liittojen tehtäväjaon selkeyttäminen
- ylimaakunnallisen yhteistyön välineiden vahvistaminen
- ohjelmatyön aikajänteen ja ennakointitiedon vahvistaminen
- EU-rahastojen ja kansallisen politiikan parempi yhteensovittaminen